

Verslag Collectie Overleg SMH

Datum: 20 maart 2017

Locatie: Nationaal Monument Kamp Vught, Lunettenlaan 600, Vught

Aanwezig:

Nationaal Bevrijdingsmuseum, Groesbeek: Rense Havinga

Anne Frank Stichting: Teresien da Silva (geen lid)

Verzetsmuseum Amsterdam: Filip Bloem en Karlien Metz

Nationaal Militair Museum: Mathieu Willemsen (geen lid, wil eventueel wel)

NM Kamp Amersfoort: Pierre den Os en Hans Budzelaar

Joods Historisch Museum: Lonnie Stegink

NIOD: Karolien Verbrugge (geen lid, wel Platform WO2 lid)

HC Kamp Westerbork: Guido Abuys

NM Kamp Vught: Jeroen van den Eijnde en Brigitte de Kok

Onderduikmuseum Aalten: Gerda Brethouwer

Netwerk Oorlogsbronnen: Tessa Free (plaatsvervanger Puck Huitsing)

SMH: Annette Schautt en Misty Zonneveld (verslag)

1. Opening

Jeroen heet iedereen welkom. Annette vertelt dat er drie kerndoelen zijn vandaag:

- Kennis opdoen m.b.t. Wet Wapens en Munitie en Netwerk Oorlogsbronnen d.m.v. lezingen;
- Uitwisseling huidige stand van zaken m.b.t. ieders eigen collectie;
- Overeenkomen hoe we voortaan het Collectie Overleg gaan vormgeven.

Er worden nog twee onderwerpen aangedragen als agendapunten:

- Het project 'Niet Weggooien';
- Hoe ga je als instelling om met het beheer van een historische plek? Er wordt besloten hiervoor een aparte bijeenkomst te organiseren met de betrokkenen die hiermee te maken hebben. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen musea die gehuisvest zijn in een historisch pand en musea/herinneringscentra waarvoor hun locatie het uitgangspunt is voor hun bestaan en activiteiten.

2. Rondje eigen collectie

Elke aanwezige vertelt waar zijn instelling momenteel mee bezig is op collectiegebied. Veel ontubbelen/opschonen, anderzijds ook uitgebreider verzamelen (nieuw collectioneringsbeleid), digitaliseren van namen, beeldmateriaal, objecten (eigen/gedeelde databases), ooggetuigenverhalen (oral history), verbouwingen/nieuwbouw.

Mathieu: Het NMM heeft een enorm afstotingsproject achter de rug. Op 24 april organiseren NMM samen met de Museumvereniging een groot symposium over onze ervaringen hiermee. Alle aanwezigen zijn van harte welkom.

3. Lezing door Mathieu: Wet Wapens en Munitie

Mathieu beheert als conservator van het NMM o.a. de vuurwapencollectie van verleden tot heden. Ook is hij lid van ICOM AM, de ICOM afdeling voor wapens.

Vorige week is er op Europees niveau een nieuwe vuurwapenrichtlijn vastgesteld, dus binnenkort zal er ook een nieuwe Wet Wapens en Munitie komen in Nederland. De huidige wet heeft wat gebreken. Er is een platform opgericht voor legaal vuurwapenbezitters (verzamelaarsverenigingen, handelaren, jagers, bedrijven die leveren aan de filmindustrie, etc.) Daarin heeft Mathieu nu ook zitting. Momenteel doet hij

dat namens het NMM, maar hij wil dit graag namens alle musea doen. NMM trek hierin al op met Oorlogsmuseum Overloon.

Musea zijn nu helaas nog niet opgenomen in de wet. De WO2 wapens zijn b.v. in beslag genomen door Politie Utrecht. Een deel is letterlijk vernietigd, ook unieke stukken. Streven is dat in de wet opgenomen wordt dat door de Museumvereniging erkende musea wapens mogen verzamelen. Het NMM heeft zowel werkzame als onklaar gemaakte wapens. NMM heeft verzocht het wapen van Pim Fortuyn in de collectie op te kunnen nemen. Dat verzoek is afgewezen, maar daarna kreeg het Rijksmuseum het wel. De vraag komt op: bij wie hoort een stuk thuis? Soms zijn er meerdere belanghebbende musea. Als rijksmuseum moet hij alles via de database van RCE aanbieden bij afstoting, zelfs als hij al een museum heeft dat het over wil nemen. De Officier van Justitie kan een wapen toewijzen aan een culturele instelling, maar er zijn geen duidelijke richtlijnen voor. Het exposeren van vuurwapens is niet per wet geregeld. Het is sterk afhankelijk van de lokale politiefunctaris. Politie en Justitie zijn bang voor een 'aanzuigende werking' bij andere musea, dat elk privé museum een wapen wil hebben. In België is geregeld dat enkele musea mogen schouwen als een wapen in beslag wordt genomen. Op Europees niveau is het onklaar maken e.d. voor musea vaak vrijgesteld.

Brigitte: Wat gebeurt er met een wapen als het bij hun aangeboden wordt en zij weigeren het? Vaak gaat het dan verloren. Rense: als iemand een wapen bij hun aanbiedt, nemen zij het aan en leveren het in bij de politie met het verzoek het weer terug te geven na onderzoek. Daar moet je dan echt achteraan blijven zitten, maar het komt meestal wel goed. Guido: HCKW heeft het wapen van kampcommandant Gemmeker, met wapenvergunning. Binnen een wetswijziging zullen ook eisen gesteld worden aan hoe je wapens bewaart e.d. Mathieu verwacht niet dat daar veel in gaat veranderen. Het is wel nuttig om de Museumvereniging achter je te krijgen. Een criterium moet wel zijn dat een museum een officieel geregistreerd museum is.

Om de musea goed in het overleg van het platform legaal vuurwapenbezitters te kunnen vertegenwoordigen wil Mathieu de ervaringen van anderen weten. Zo wordt gesteld dat het belangrijk is de regels te standaardiseren. De Erfgoedinspectie moet benaderd worden over het vernietigen van wapens door de politie. Is het geen optie om samen met de Erfgoedinspectie de politie te vragen de wapens na beslaglegging niet gelijk te vernietigen? Musea willen wapens aan kunnen nemen als die geschonken worden, en deze dan aan de politie kunnen overdragen en indien mogelijk terugkrijgen. Er wordt besloten dat Mathieu de SMH-leden mag vertegenwoordigen, met name ter voorkoming dat spullen vernietigd worden die primair tot ons cultureel erfgoed behoren. Mathieu koppelt terug naar SMH (Annette), die iedereen op de hoogte houdt. Als musea tegen problemen aanlopen i.h.k.v. van de Wet Wapens en Munitie, melden zij dit zelf direct bij Mathieu. Als Mathieu een stuk gaat schrijven, kan dat in een SMH-vergadering besproken worden, dan kan de SMH aanvullingen doen.

Verder geeft Mathieu nog aan dat hij vanuit de NMM-collectie ook af en toe colleges geeft aan politiemensen over het omgaan met vuurwapens. Indien anderen hiervoor belangstelling hebben mogen zij ook aanwezig zijn.

Andere dingen die spelen bij de musea zijn: asbest, radioactiviteit en verboden medicijnen in de collectie. Er wordt besloten dat 'veiligheid' een goed onderwerp is voor een volgend Collectie Overleg. Annette/Misty zal de namen, instellingen en contactgegevens van alle aanwezigen onderling verspreiden. [Symbol] actie Annette en Misty.

4. Lezing door Tessa Free: Netwerk Oorlogsbronnen

Digitaliseren is niet het einde, het gaat ook om het digitaal beschikbaar maken, online plaatsen.

Erfgoed van de Oorlog 2007-2010 was het uitgangspunt voor het Netwerk Oorlogsbronnen. Daarna is het Coördinatiepunt WO2 opgericht voor het beheer van alle websites e.d. Het

huidige Netwerk Oorlogsbronnen is een deelnemersnetwerk. We zijn vorige maand begonnen met een eerste schil van vijftig instellingen uit te nodigen om hun deelname vast te leggen in een overeenkomst. NOB is geen rechtspersoon, maar wordt gefaciliteerd door het NIOD.

NOB koppelt alle databases aan elkaar. Vanuit die kern/portal verrijken en standaardiseren de medewerkers van NOB het materiaal en leveren dat ook weer terug naar de afzonderlijke databases. De doelgroep is in eerste instantie de instellingen zelf. Er zijn ongeveer 400 instellingen met een collectie over WO2 en er is weinig digitaal beschikbaar. Iedereen werkt in verschillende systemen, beschrijft zaken anders, etc. Dat is de grootste moeilijkheid die komt kijken als je alles aan elkaar wilt koppelen. Daarnaast zijn er nog websites uit het project Erfgoed van de Oorlog, die nu niet meer beheerd worden. En de rechten van bronnen zijn lang niet altijd duidelijk.

NOB wil verbeterde digitale toegang, samenwerking bevorderen, werelden verbinden, gebruik stimuleren. De projecten die lopen en gaan lopen zorgen samen voor meer duidelijkheid.

Mensen zoeken op wie, wat, waar, wanneer. Met betrekking tot het 'waar', is het geocoderen van oorlogsbronnen inmiddels gebeurd. (N.Holland, Noord-Holland, etc. leiden nu allemaal tot hetzelfde zoekresultaat.)

Een thesaurus is een hiërarchisch gestructureerde begrippenlijst. Je kunt hiermee labels aan bronnen hangen. Dan heb je geen last meer van de verschillende wijzen van beschrijven. Er is een thesaurus ontwikkeld door het NOB op basis van de NIOD-collectie. De thesauri van andere instellingen worden hieraan gekoppeld. Daarbij worden termen in beide richtingen overgenomen en aan elkaar gelinkt. NOB neemt contact op met alle instellingen om deze koppelingen te bewerkstelligen. Bijvoorbeeld met het Fries Verzetsmuseum en NM Kamp Vught is het recent gekoppeld. Foute beschrijvingen bij foto's worden natuurlijk ook zo overgenomen. Daar ligt een taak voor de beheerder/eigenaar van de eigen collectie. De databases worden doorzoekbaar gemaakt via Google.

Een ander project is 'personenportal WO2'. Dat wordt een samenvoeging van twaalf instellingen die lijsten hebben van transporten, kampgevangenen e.d. Er zitten soms verschillen in schrijfwijze van namen, overlijdensdata e.d. Je krijgt hiermee meer duidelijkheid over de route die een persoon heeft afgelegd. Er zit veel uitzoekwerk aan en privacy is een punt.

Project: crowdsourcing Kamp Vught. NIOD heeft de originele kampadministratie. 25.000 kaarten over gevangenen. Vragen die spelen zijn: Welke gegevens haal je uit zo'n kaart? Want ze zien er allemaal anders uit. En welke voorwaarden moet je opstellen voor vrijwilligers die eraan kunnen werken?

Er is voor het NOB nu geld t/m juni 2019 en de intentie is er ook voor de drie jaar daarna. Het geld komt vanuit VWS, Vfonds en VSB fonds.

In eerste instantie is dit alleen voor de instellingen, nog niet voor het grote publiek. Tweedewereldoorlog.nl is een website van Platform WO2, die wel bedoeld is naar het grote publiek.

'WO2 open data depot', het beschikbaar stellen van rechtenvrije bronnen, is een project waar nog mee gestart moet worden. 'Oorlogsbronnen Gelderland' is ook een nieuw project. Ter bevordering van de ontwikkeling van de sector wordt kennis gedeeld, niet alleen achteraf maar juist ook tussentijds.

Oproep: wie heeft materiaal (archiefmateriaal, geschreven of gedrukt, geen beeldmateriaal) dat geschikt is voor Metamorfoze? Stuur het naar NOB. Zij kijken of er een clusteraanvraag gedaan kan worden met bijv. het thema 'verzet'. Het idee hierachter is om kleine clubjes te kans te geven mee te doen aan zo'n aanvraag die ze zelf niet zouden kunnen doen. Aanwezigen reageren: Zo'n vraag moet beter afgebakend, meer SMART geformuleerd, worden zodat de instellingen er wat mee kunnen.

Jeroen vertelt dat voor de subsidieaanvraag vanuit SMH voor deelname aan het Netwerk Oorlogsbronnen er een toekenning is van het Mondriaanfonds, maar dat fonds het voor de tweede maal heeft afgewezen. Deze tweede afwijzingsbrief ligt bij alle SMH-directeuren. De bijdragen van de diverse instellingen zijn heel verschillend, er zou wat meer uniformiteit moeten zijn voor zo'n aanvraag.

5. Update 'Niet weggooien'

Guido vertelt: In 2003 is dit project begonnen vanuit het Collectie Overleg. Er was de behoefte om mensen bewust te maken: als je iets hebt, breng het aan bij een museum, vraag advies. En ook, als mensen iets aandragen bij het 'verkeerde' museum, dat het wel wordt aangenomen en de musea dan het door geleiden naar de juiste plek. Iedereen communiceerde dit vanuit zijn eigen netwerk. De regionale pers was daar vaak wel bij betrokken. De website is al een jaar of drie niet meer geüpdatet. Het aannemen en verder doorgeven van de objecten loopt nog steeds. In Israël is iemand die daar een vergelijkbare actie op wil zetten. Daar spreekt de tweede/derde generatie de taal vaak niet meer, waardoor ze documenten niet op waarde kunnen schatten. Guido heeft hem daar advies over gegeven. Hij zal nog terugkoppelen, maar kijkt eerst of er in Israël draagvlak en financiering voor is. Hier in Nederland heeft het ook best veel opgeleverd, er is veel aangeleverd. Het geeft ook aanleiding om te praten over dingen die mensen hebben meegemaakt. We hebben zelfs nu dat we nog dingen binnenkrijgen van mensen die al jaren terug in het kader van deze actie hebben bedacht dat ze het aan ons zouden geven. Verschillende aanwezigen geven aan dat de actie hen veel heeft opgeleverd, maar de laatste jaren minder. Zeker wanneer ze zelf extra aandacht eraan geven, en wanneer de pers dit oppakt, komt er veel reactie.

Noteer de contactgegevens van de aandrager. Mocht je dan iets aannemen en het is niet voor jou en geen ander museum wil het, dan kun je de aandrager vragen of ze het terug willen of dat het naar... mag. Een schenkersovereenkomst is nodig, omdat je zaken als auteursrecht moet regelen.

Hoe kan het verder nu? De website en de beveiliging moeten worden geüpdate en affiches zorgen voor nieuw elan. Er waren toen partijen die wel deel wilden nemen, maar geen lid waren van het Collectie Overleg. Willen alle aanwezigen dat samen oppakken en dus ook de kosten daarvan samen dragen? De website heeft 5.000 tot 6.000 bezoekers per jaar. Tweedewereldoorlog.nl is een website die vanuit het Platform WO2 door het Nationaal Comité wordt bijgehouden. Is het mogelijk daar een link mee te leggen? Iedereen is wel ervoor om dit project voort te zetten. Het zit hem in de praktische vertaalslag, wat is haalbaar? De publieksmomenten moeten worden gecommuniceerd: 3 mei (en niet ook half augustus). Annette neemt het mee naar het bestuur overleg van de SMH. [Symbol] Actie Annette. Annette legt nog even contact met Guido over het beheer van de website. Guido laat Annette weten hoeveel dit ongeveer zou kosten. [Symbol] Actie Guido. Wat zou er anders moeten in de website? Die vraag zullen Annette en Misty uitzetten. [Symbol] Actie Annette en Misty. Daarbij moet er wel aan gedacht worden dat bij Niet Weggooien meer partijen aangesloten zijn dan bij de SMH.

6. Project 'Verzet'

Gerda: Het bestuur van het Platform WO2 beslist op dit moment over het project 'Verzet', themajaar 2018. Het idee is om meer te werken met themajaren. 2019/2020 wordt waarschijnlijk 'De Kunst van Vrijheid'. Acht instellingen van SMH brengen een tentoonstelling met het thema Verzet. Vanaf morgen is duidelijk of de initiatieven in het basisprogramma worden ondersteund. Daarnaast kunnen andere partijen meedoen, dat wordt praktisch ondersteund vanuit SMH. Als je niet al subsidie krijgt voor het themajaar, kun je bij fonds en VWS een aanvraag doen. Fonds heeft hier een bedrag voor beschikbaar

en bij VWS zou dit vanuit hun vrije ruimte kunnen komen. Er komt een centrale organisatie voor het project, ook op marketinggebied. Je kunt jouw activiteit ook aandragen hiervoor. Dit komt allemaal op Tweedewereldoorlog.nl. De trekker van dit project is Gerda. Liberation Route is gevraagd om de communicatie te doen hiervoor.

Verder is er het project '100 foto's', n.a.v. de tentoonstelling '100 voorwerpen' destijds in Rotterdam. Dit zal wel decentraal zijn en wellicht puur digitaal, dat is nog niet uitgewerkt. Dat is wel een project dat jullie vanuit collectiebeheer zal interesseren. Dat zal starten in 2017 en zichtbaar worden voor publiek in 2019.

Rondje: wat doet iedereen met 'Verzet'?

Groesbeek: tentoonstelling communistisch verzet in Nederland en Duitsland in 2018.

Anne Frank St.: AFS moet nog praten over de nieuwbouw inrichting, wordt nog meegenomen of AFS iets met het thema verzet doet.

Verzetsmuseum A'dam: aanslag op bevolkingsregister 27 maart 2018, 75 jaar geleden.

NMM: 1968 tentoonstelling.

NMKA: niets.

JHM: Hollandsche Schouwburg, crèche. Redders van joodse kinderen. Ze zijn nu bezig het Nationaal Holocaust Museum te ontwikkelen. Volgende maand expositie over mensen uit de buurt.

NIOD: er worden onderzoeksprojecten ontwikkeld,

NMKV: vooral betrokken bij 100 foto's, dus minder op verzet gericht. Ze zouden wel iets willen doen n.a.v. hun boek 'Moed'.

HCKW: voorbereiding nieuwbouw: experimenteren met expo's voor kinderen. Nu expo nog over Bewakers van Kamp Westerbork. Opheffing joodse werkkampen 75 jaar geleden.

Onderduikmuseum: verzet, ondergedoken mannen, lintjes. Samen met

Oorlogsgravenstichting willen ze met een groep 'verhalenvangers' nagaan wie de mensen die gefusilleerd zijn waren en wat ze hebben gedaan.

7. Wat zijn de behoeftes i.h.k.v. een Collectie Overleg?

Na een uitwisseling van behoeftes wordt het volgende besloten: Het Collectie Overleg zal weer op structurele basis gaan plaatsvinden en wel eens per half jaar. De belangrijkste doelen daarbij zijn kennisdeling en uitwisseling wat er bij eenieder speelt. Iedereen heeft expertise in huis en daarnaast zouden externe deskundigen ingehuurd kunnen worden om een lezing te geven. Elke bijeenkomst zal een thema behelzen, zodat dit vooraf door iedereen voorbereid kan worden. (Bijvoorbeeld afstoting, privacygevoelige informatie, veiligheid.) Sommige thema's kunnen goed samen met de Museumvereniging opgepakt worden. Daarnaast zijn er projecten die steeds met een stand van zaken zouden moeten terugkomen: NOB, Metamorfoze, projecten zoals Verzet en 100 foto's. Er is geen behoefte om samen nieuwe richtlijnen op te stellen m.b.t. collectiebeheer.

Aan de ene kant vertegenwoordigt SMH de leden, maar SMH heeft ook de taak om breder te kijken naar andere spelers en daar een bijdrage leveren aan deskundigheidsbevordering. Daarom wordt er besloten dat de ochtend in beperkte kring kan zijn en dat in de middag een specifiek thema behandeld zal worden, waarbij per thema bekeken zal worden of daarbij een bredere groep kan worden uitgenodigd. In de beperkte groep zitten: alle SMH-leden, NIOD, Anne Frank Stichting, Oorlogs- en verzetsmuseum Groningen, Verzetsmuseum Zuid-Holland, Museum Bronbeek en het Nationaal Militair Museum. Het verslag zal wel steeds gedeeld worden met de kleinere instellingen. Annette blijft voorzitter van het Collectie Overleg.

Het SMH-bestuur en Annette hebben beide behoefte aan goed contact met de collectiemedewerkers. Brigitte, Rense en Mathieu bieden zich aan als sparringpartners.

Volgende keer gaat het Overleg plaatsvinden bij het NMM, o.a. met een tour door het nieuwe depot. Het thema hangt daarmee samen. Wellicht kan dan ook kort het

educatief WO2 materiaal van het NMM bekeken worden. De SMH-tour in het najaar kan ook een collectie insteek hebben.

Het najaar van 2018 is een mooi moment om bij de Anne Frank Stichting langs te komen met het Collectie Overleg i.v.m. de dan afgeronde nieuwbouw.

8. Rondvraag

Annette doet een oproepje om input te leveren voor de nieuwsbrief.

Jeroen geeft aan dat hij voortaan graag binnen dit overleg zaken als digitaliseringsprojecten zou willen voorleggen, liever dan op directeursniveau.

Volgend overleg: woensdag 6 september 2017 bij het NMM (locatie onder voorbehoud).

Thema: depot (o.a. veiligheid).

9. Actielijst

Datum op lijst	Actie	Verantwoordelijke(n)
20-03-2017	Namen, instellingen en contactgegevens van alle aanwezigen onderling verspreiden.	Annette + Misty
20-03-2017	Aan SMH-bestuur voorleggen: website 'Niet Weggooien' updaten?	Annette
20-03-2017	Annette vertellen: kosten update website 'Niet Weggooien'	Guido
20-03-2017	Navraag doen: wat moet veranderen in website 'Niet Weggooien'	Annette + Misty